
ŻYCIE NAUKOWE

Sprawozdania

Konferencja naukowa na temat „Uniwersytet ludowy w kształtowaniu środowiska lokalnego. Konteksty historyczne i terażniejszość”

W dniach 5–6 czerwca 2008 r. w budynku byłego Uniwersytetu Ludowego w Błotnicy Strzeleckiej odbyła się ogólnopolska sesja naukowa poświęcona problematyce uniwersytetów ludowych i ich roli w kształtowaniu społeczności lokalnych. Konferencja przygotowana została przez Zakład Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu Opolskiego i Strzelecki Ośrodek Kultury w Strzelcach Opolskich. W zamyśle organizatorów miała ona być konfrontacją teoretyków oświaty dorosłych i praktyków, którzy na co dzień związani są z uniwersytetami ludowymi.

Organizatorzy konferencji wychodzili z założenia, że wspólne wysiłki historyków wychowania i praktyków edukacji dorosłych pozwolą na wypracowanie projektu współczesnego uniwersytetu ludowego w Polsce. Niestety założenia te nie zostały w pełni zrealizowane, wśród uczestników bowiem zabrakło osób, które prowadzą tego typu placówki i mogłyby podzielić się swoimi doświadczeniami. Oprócz przedstawicieli ośrodków naukowych kraju, głównie uniwersytetów, zaproszenie na konferencję przyjęła Zofia Kaczor-Jędrzycka – prezes Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych. Wśród uczestników znaleźli się między innymi: prof. dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk (Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Wiesław Jamrożek (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu) i Łużycka Wyższa Szkoła Humanistyczna im. J.B.Solfy w Żarach), prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak i dr Tomasz Maliszewski (Uniwersytet Gdański), prof. dr hab. Roman Tomaszewski (Akademia Pedagogiczna w Słupsku), prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. Franciszek A. Marek (Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu).

Obrady poprzedzono wycieczką po pięknej Ziemi Opolskiej, której celem było przybliżenie historii i tradycji Opolszczyzny. Referaty dwudniowej sesji naukowej nawiązywały do historii uniwersytetów ludowych, działalności uniwersytetów ludowych na Opolszczyźnie oraz prezentowały sylwetki pracowników tych placówek. Podczas sesji przedstawiono również inne formy oświaty dorosłych.

Najczęściej odwoływano się do historii rozwoju uniwersytetów ludowych. W swoim inauguracyjnym wykładzie prof. dr hab. Franciszek A. Marek zwrócił uwagę na początki rozwoju ruchu uniwersytetów ludowych. Wątek ten kontynuowała prof. dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, przedstawiając funkcjonowanie uniwersytetów ludowych w Drugiej Rzeczypospolitej. Pokazała ona uniwersytet ludowy jako społeczno-kulturową przestrzeń

spotkania i dialogu ludzi dorosłych. W jej wystąpieniu, odwołującym się do przeszłości, można było odnaleźć inspiracje do tworzenia tego typu placówek dzisiaj. Profesor A. Stopińska-Pająk pokazała, że istotne są dwa obszary: przestrzeń i dialog, i na nie powinno się zwrócić uwagę, organizując dzisiejsze uniwersytety ludowe.

O działalności „ludzi uniwersytetów ludowych” w okresie II wojny światowej mówił dr Tomasz Maliszewski. W swoim wystąpieniu przedstawił losy działaczy ruchu uniwersytetów ludowych, ich praktykę oświatową i koncepcje pracy powojennej.

Do Solarzowej koncepcji pracy w uniwersytecie ludowym nawiązywały referaty prof. dr hab. Wiesława Jamrożka i prof. dr hab. Lucjana Turowsa. Prof. Jamrożek zaprezentował rozważania dotyczące uniwersytetu ludowego Ignacego Solarza i ruchu młodzieżowskiego Drugiej Rzeczypospolitej oraz wzajemnych między nimi relacji. Autoreedukacja wychowanków Uniwersytetu Ludowego Zofii i Ignacego Solarzów była tematem referatu prof. dr hab. Lucjana Turowsa.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad głos zabrały osoby związane z pracą w uniwersytecie ludowym i na rzecz tych placówek. Mgr Zofia Kaczor-Jędrzycka przedstawiła działalność Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych oraz wskazała na trudności, z jakimi zmaga się w codziennej rzeczywistości. Swoimi refleksjami i doświadczeniami z pracy nauczyciela uniwersytetu ludowego podzielił się dr Alfred Wolny, który w latach 80. XX w. pracował jako nauczyciel-wychowawca w błotnickim Uniwersytecie Ludowym.

Zagadnienia rozwoju i działalności uniwersytetów ludowych na Opolszczyźnie znalazły odzwierciedlenie w referatach wygłoszonych drugiego dnia obrad. Tradycje powstawania tych placówek na Śląsku Opolskim przybliżyła prof. dr hab. Eleonora Sapia-Drewniak, ukazując ich działalność w okresie przynależności tego regionu w dwudziestolecie międzywojennym do państwa niemieckiego, jak i po zakończeniu II wojny światowej. Dr Joanna Janik-Komar ukazała wpływ uniwersytetu ludowego w Błotnicy Strzeleckiej na rozwój społeczności lokalnej. Błotnicki uniwersytet odegrał szczególne znaczenie w pierwszych latach swojej działalności, umożliwiając miejscowej ludności szybkie przystosowanie do powojennych realiów i awans społeczny w ówczesnym ustroju. Do działalności błotnickiego uniwersytetu nawiązywał również mgr Józef Kowalczyk, wieloletni kierownik tej placówki, prezentując postać Władysława Demkowskiego, pierwszego dyrektora uniwersytetu w Błotnicy, który odegrał ogromną rolę w kształtowaniu wizerunku placówki i wychowaniu młodych pokoleń.

Obok zagadnień związanych z uniwersytetami ludowymi zostały również omówione inne pokrewne formy edukacji dorosłych. Działalność i przemiany uniwersytetów żołnierskich przybliżył prof. dr hab. Roman Tomaszewski. Z ideą upowszechnienia wzorów organizacyjnych settlementów angielskich w środowiskach robotniczych na ziemiach polskich w początkach XX w. zapoznał uczestników prof. dr hab. Krzysztof Jakubiak.

Zainteresowanie konferencją wykazały władze miejskie Strzelec Opolskich i włączyły się w organizację tego przedsięwzięcia. Burmistrz Miasta, jak i inni pracownicy Urzędu Gminy czynnie uczestniczyli w obradach i prowadzonych dyskusjach.

Uwieńczeniem wysiłku wszystkich uczestników spotkania będzie publikacja materiałów pokonferencyjnych.

Joanna Janik-Komar